

Pracownicze Plany Kapitałowe – wiedza, oceny, decyzje

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Starzenie się społeczeństwa – i wiążąca się z tym coraz mniejsza liczba pracujących przypadających na jednego emeryta – spowoduje, że świadczenia emerytalne będą w przyszłości relatywnie znacznie niższe niż obecnie. Z analiz Instytutu Badań Strukturalnych wynika, że przeciętna stopa zastąpienia spadnie z 60% obecnie do zaledwie 24% w 2060 roku¹. W efekcie w 2060 roku, przy założeniu utrzymania obecnego wieku emerytalnego, dwie trzecie wszystkich emerytur będą stanowiły emerytury minimalne lub niższe. Rządzący starają się tworzyć zachęty do dodatkowego systematycznego oszczędzania na emeryturę w tzw. III filarze. Z istniejących dotychczas instrumentów korzysta jednak stosunkowo niewielki odsetek zatrudnionych.

Od lipca w fazę realizacji wchodzi ustawa o Pracowniczych Planach Kapitałowych, która ma ułatwić podejmowanie decyzji o dodatkowym oszczędzaniu na emeryturę. Program będzie wprowadzany stopniowo, w pierwszej kolejności obowiązek tworzenia PPK mają duże firmy, zatrudniające co najmniej 250 pracowników. Tworzenie PPK zgodnie z ustawą jest obowiązkowe dla pracodawców, ale udział w nich pracowników jest dobrowolny.

CZY PAŃSTWO POWINNO ZACHĘCAĆ DO DODATKOWEGO OSZCZĘDZANIA NA EMERYTURĘ?

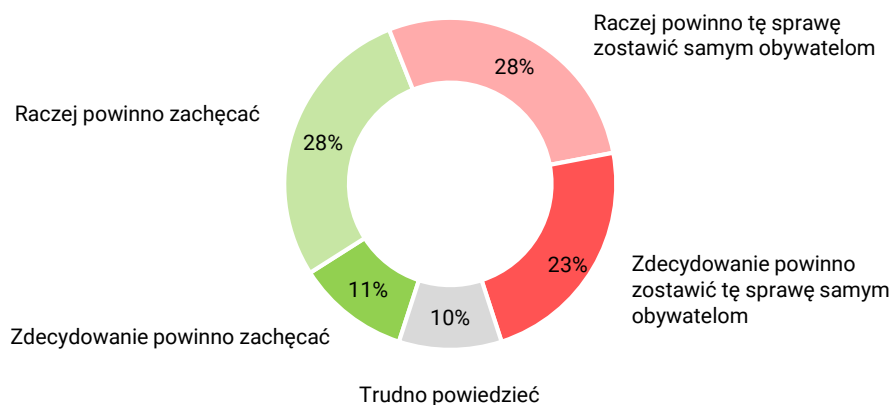
Opinie o tym, czy państwo powinno zachęcać obywateli do dodatkowego oszczędzania na emeryturę, są podzielone². Ponad połowa badanych (ogółem 51%) uważa, że nie jest to rola państwa. Duża część ankietowanych (39%) jest jednak przeciwnego zdania i sądzi, że państwo powinno zachęcać obywateli do dodatkowego odkładania pieniędzy na emeryturę.

---

¹ „Stopa zastąpienia pokazuje przeciętną wysokość pierwszej emerytury jako procent ostatniego wynagrodzenia przed przejściem na emeryturę. Jest to więc miara tego, w jakim stopniu świadczenie emerytalne zastępuje dochody z pracy. Wskaźnik ten jest obliczany jako stosunek średniej emerytury osób, które pobierają świadczenie po raz pierwszy w danym roku, do średniego wynagrodzenia osób przechodzących na emeryturę w gospodarce”, za: Instytut Badań Strukturalnych: *Czy polski system emerytalny zbankrutuje?* <http://ibs.org.pl/publications/czy-polski-system-emerytalny-zbankrutuje/>

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (348) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 16–23 maja 2019 roku na liczącej 1079 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. Czy państwo powinno zachęcać obywateli do dodatkowego (nieobowiązkowego) oszczędzania na emeryturę czy też powinno tę sprawę pozostawić samym obywatelom?

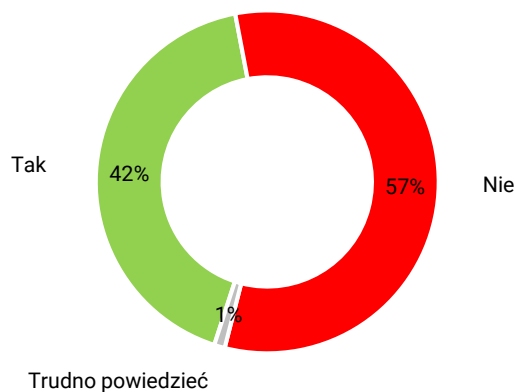
Opinie na ten temat najsilniej różnicuje wykształcenie. Im wyższy poziom wykształcenia, tym częstsza opinia, że państwo powinno zachęcać do dodatkowego oszczędzania na emeryturę. Do osób najczęściej podzielających tę opinię, obok badanych z wyższym wykształceniem (50%), należą mieszkańcy największych miast (55%) oraz respondenci najlepiej sytuowani – o miesięcznych dochodach *per capita* wynoszących co najmniej 2500 zł (49%). Z kolei najrzadziej o potrzebie wspierania przez państwo dodatkowego oszczędzania na emeryturę przekonani są badani z wykształceniem podstawowym (27%, mieszkańcy wsi (32%), osoby źle sytuowane: o miesięcznych dochodach *per capita* poniżej 900 zł (32%) i – szczególnie – respondenci oceniający własną sytuację materialną jako złą (19%). Społeczno-demograficzne zróżnicowanie opinii w tej kwestii pokazuje, że z jednej strony ważna jest świadomość problemów związanych z funkcjonowaniem systemu emerytalnego, z drugiej – indywidualna sytuacja finansowa i możliwość zaoszczędzenia dodatkowych pieniędzy na emeryturę.

STOSUNEK DO PRACOWNICZYCH PLANÓW KAPITAŁOWYCH

O Pracowniczych Planach Kapitałowych słyszało 42% ogółu badanych. Wśród zatrudnionych, do których adresowany jest program, odsetek ten jest wyższy i wynosi 52%. Oznacza to jednak, że nadal prawie połowa osób, do których skierowany jest program, nie słyszała o jego wprowadzeniu.

CBOS

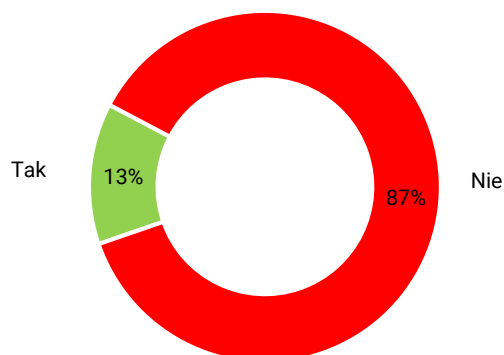
RYS. 2. Czy słyszał(a) Pan(i) o wprowadzeniu Pracowniczych Planów Kapitałowych?

Zaledwie 13% osób, do których adresowany jest program, deklaruje, że sprawa udziału w Pracowniczych Planach Kapitałowych była poruszana w ich firmie. Najczęściej takie deklaracje składają zatrudnieni w dużych zakładach pracy, liczących co najmniej 250 pracowników, a więc tych, które są zobowiązane do tworzenia pracowniczych planów emerytalnych jako pierwsze (28%). Warto zauważyć, że obecnie to właśnie w największych firmach najczęściej funkcjonują pracownicze programy emerytalne. Jeśli obejmują one co najmniej 25% pracowników przy składce minimum 3,5%, pracodawca nie jest zobowiązany do tworzenia PPK.

CBOS

RYS. 3. Czy sprawa udziału w PPK była poruszana w Pana(i) firmie / zakładzie pracy przez pracodawcę?

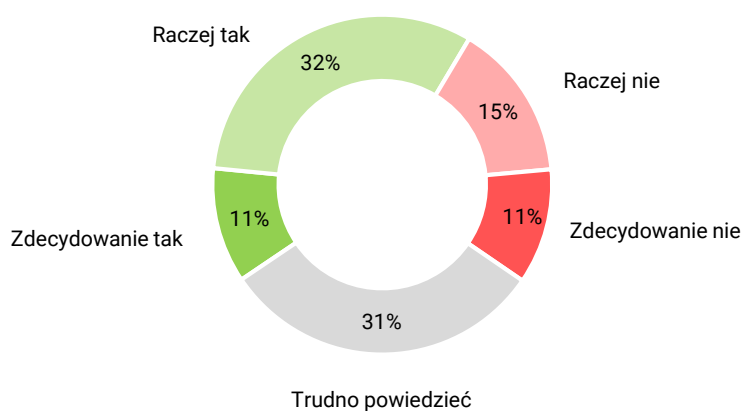
Wszystkim badanym, zarówno tym, którzy słyszeli wcześniej o PPK, jak i tym, którzy o nich nie słyszeli, przedstawiliśmy pokrótce główne założenia programu. Ogółem 43% respondentów wyraziło poparcie dla wprowadzenia PPK, przeciw było 26% badanych.

Wśród zatrudnionych, do których adresowany jest program, opinie o nim były bardziej sprecyzowane: więcej było zarówno zwolenników programu (47%), jak i jego przeciwników (30%).

CBOS

RYS. 4. Celem Pracowniczych Planów Kapitałowych jest zachęcenie do dodatkowego oszczędzania na emeryturę. PPK będą finansowane przez pracodawców, pracowników i państwo. Minimalne składki płacone przez pracownika wyniosą 2%, przez pracodawcę – 1,5%, łącznie 3,5% wynagrodzenia brutto. Państwo wpłaci składkę powitalną w wysokości 250 zł i co roku będzie wpłacać na rachunek PPK pracownika 240 zł. Składki będą wpłacane na specjalne konto i inwestowane przez wybrane instytucje finansowe, takie jak towarzystwa emerytalne, fundusze inwestycyjne i zakłady ubezpieczeń – w obligacje, akcje i depozyty. Do programu PPK będą zapisywane osoby zatrudnione, za które pracodawca opłaca składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe. Pracownicy od 18 do 54 roku życia będą zapisywani do programu automatycznie, ale będą mogli zrezygnować z udziału w nim. Pracownicy w wieku od 55 do 69 lat będą mogli do nich przystąpić po złożeniu oświadczenia. Środki zgromadzone przez pracownika uczestniczącego w PPK będą stanowiły jego wyłączną własność.

Czy popiera Pan(i) wprowadzenie Pracowniczych Planów Kapitałowych czy też nie?

Porównaliśmy stosunek do programu osób, które już wcześniej o nim słyszały (i w przypadku których można domniemywać, że nieco więcej wiedzą o programie i częściej mają wyrobioną opinię na jego temat), oraz respondentów, którzy dopiero zapoznali się z założeniami programu. Okazuje się, że rzeczywiście osoby, które już wcześniej słyszały o programie, częściej mają sprecyzowaną opinię na jego temat. Proporcje zwolenników i przeciwników programu w obu grupach są jednak zbliżone. Oznacza to, że wśród osób, które słyszały wcześniej o PPK, wyższy jest zarówno poziom poparcia dla programu, jak i poziom jego dezaprobaty.

TABELA 1

Czy słyszał(a) Pan(i) o wprowadzeniu Pracowniczych Planów Kapitałowych?	Czy popiera Pan(i) wprowadzenie Pracowniczych Planów Kapitałowych czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	52	31	17
Nie	37	23	40

Wśród osób deklarujących, że w ich firmach kwestia udziału w programie była poruszana odnotowaliśmy więcej zwolenników PPK niż wśród deklarujących, że w ich zakładach jeszcze nie było o tym mowy.

TABELA 2

Czy sprawa udziału w PPK była poruszana w Pana(i) firmie/zakładzie pracy przez pracodawcę?	Czy popiera Pan(i) wprowadzenie Pracowniczych Planów Kapitałowych czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	59	33	8
Nie	45	31	24

Wprowadzenie Pracowniczych Planów Kapitałowych zdecydowanie częściej popierają osoby, które uważają, że państwo powinno zachęcać obywateli do dodatkowego oszczędzania na emeryturę, niż ci, którzy sądzą, że należy tę sprawę zostawić samym obywatelom.

TABELA 3

Czy państwo powinno zachęcać obywateli do dodatkowego (nieobowiązkowego) oszczędzania na emeryturę czy też powinno tę sprawę pozostawić samym obywatelom?	Czy popiera Pan(i) wprowadzenie Pracowniczych Planów Kapitałowych czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Powinno zachęcać do oszczędzania	63	15	22
Powinno tę sprawę zostawić samym obywatelom	33	37	30
Trudno powiedzieć	14	15	71

Stosunek do PPK różnicuje do pewnego stopnia orientacja polityczna i partyjna. Wśród osób identyfikujących się z prawicą zwolenników wprowadzenia PPK jest dwukrotnie więcej (48%) niż jego przeciwników (23%); wśród badanych deklarujących lewicowe poglądy polityczne proporcje obu grup są zbliżone (42% do 39%).

W elektoratach stosunkowo największe poparcie dla programu deklarują sympatycy PiS. Najmniej przychylni są wyborcy PO i Wiosna.

TABELA 4

Potencjalne elektoraty	Czy popiera Pan(i) wprowadzenie Pracowniczych Planów Kapitałowych czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	55	13	32
Kukiz'15	49	36	15
PSL	37	29	34
PO	33	40	27
Wiosna	31	45	24

DECYZJE DOTYCZĄCE UDZIAŁU W PPK

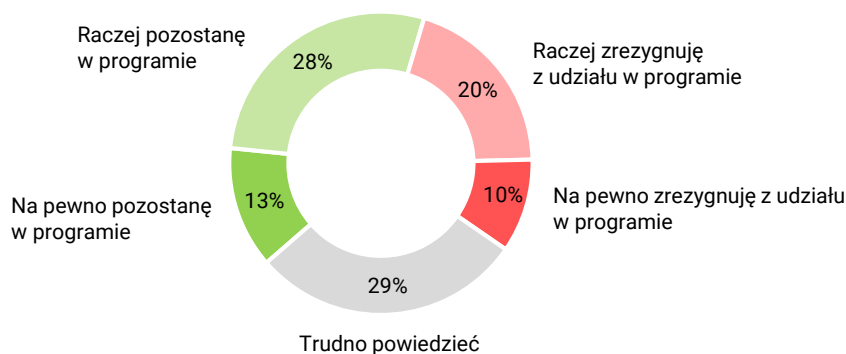
Osoby, do których adresowany jest program, zatrudnione na umowę o pracę lub na umowę zlecenie, zapytaliśmy o ich decyzje dotyczące udziału w PPK.

Przeważająca część osób do 54 roku, które są automatycznie zapisywane do programu (41%) deklaruje, że pozostanie w programie. Spora grupa (30%) chce jednak zrezygnować z udziału w PPK. Deklaracje badanych są obecnie dość ostrożne, jedynie niewielkie grupy są pewne swoich decyzji. Ponadto znaczna część osób w ogóle jeszcze nie wie, jak postąpi.

CBOS

RYS. 5. Czy zamierza Pan(i) pozostać w programie czy też złożyć rezygnację z udziału w PPK?

ODPOWIEDZI ZATRUDNIONYCH NA UMOWĘ O PRACĘ LUB NA UMOWĘ ZLECENIE
W WIEKU DO 54 ROKU ŻYCIA (N=363)

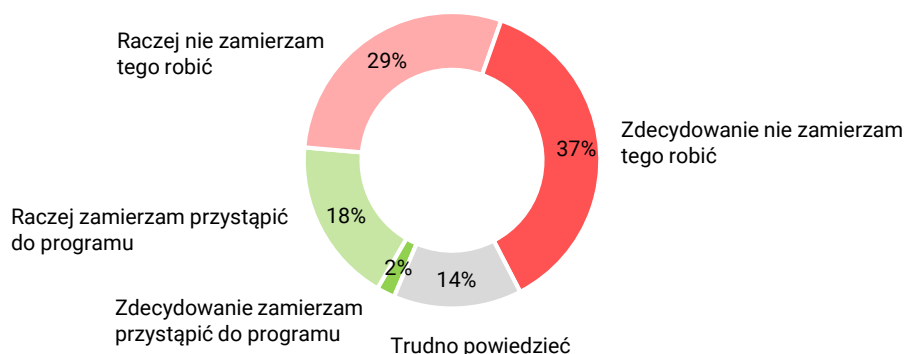

Zupełnie inaczej wyglądają decyzje osób pomiędzy 55 a 69 rokiem życia. Tylko co piąty badany w tym wieku zamierza przystąpić do programu. Dwie trzecie nie jest zainteresowane udziałem w PPK.

CBOS

RYS. 6. Czy zamierza Pan(i) przystąpić do programu składając odpowiednie oświadczenie czy też nie zamierza Pan(i) tego robić?

ODPOWIEDZI ZATRUDNIONYCH NA UMOWĘ O PRACĘ LUB NA UMOWĘ ZLECENIE
W WIEKU OD 55 DO 69 LAT (N=75)

Przewidywane decyzje dotyczące udziału w PPK różnicują przede wszystkim dochody. Najmniej zainteresowane uczestnictwem w programie są osoby relatywnie dobrze sytuowane: deklarujące stosunkowo wysokie dochody osobiste i dochody *per capita* w gospodarstwie domowym. Z kolei osoby o niskich dochodach często wahają się, jaką podjąć decyzję.

TABELA 5

Miesięczne dochody osobiste netto*	Przewidywane decyzje dotyczące udziału w PPK		
	Pozytywna	Negatywna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Do 1799 zł	33	31	36
Od 1800 do 2499 zł	48	34	18
Od 2500 do 3499 zł	50	30	20
3500 zł i więcej	30	50	20

* Pominięto odmowy odpowiedzi i „Trudno powiedzieć”

Warto zauważyć, że chęć pozostania w programie lub przystąpienia do niego częściej niż pozostali wyrażają osoby deklarujące, że sprawa ta była już poruszana w ich zakładzie pracy.

TABELA 6

Czy sprawa udziału w PPK była poruszana w Pana(i) firmie / zakładzie pracy przez pracodawcę?	Przewidywane decyzje dotyczące udziału w PPK		
	Pozytywna	Negatywna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	51	44	5
Nie	35	36	29

CO JEST WAŻNE W PROGRAMACH SŁUŻĄCYCH OSZCZĘDZANIU PIENIĘDZY NA CELE EMERYTALNE, CZYLI CO MOŻE MOTYWOWAĆ DO UDZIAŁU W PPK

Od wprowadzenia reformy emerytalnej i przejścia z systemu zdefiniowanego świadczenia do systemu zdefiniowanej składki państwo zachęca obywateli do dodatkowego oszczędzania na emeryturę. Do instrumentów mających służyć gromadzeniu oszczędności w III filarze należą indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego (IKZE) oraz indywidualne konta emerytalne (IKE). Innym rozwiązaniem są Pracownicze Programy Emerytalne, tworzone przez pracodawców. Można przypuszczać, że PPK – mimo że są dobrowolne – będą jednak porównywane przede wszystkim z OFE.

Osoby zatrudnione, do których adresowany jest program (a także stosunkowo nielicznych biorących udział w badaniu pracodawców), zapytaliśmy, co dla nich osobiście ważne jest w tego typu programach, a więc programach służących gromadzeniu oszczędności na cele emerytalne. Z ich deklaracji wynika, że motywująca jest przede wszystkim możliwość uzyskania wyższej emerytury w przyszłości. Na drugim miejscu jako czynnik istotny wskazywano własność zgromadzonych

pieniędzy i ich dziedziczenie. Stosunkowo ważne okazały się także możliwość wypłaty pieniędzy w dowolnym momencie, o ile zajdzie taka potrzeba, oraz dobrowolność udziału w programie.

CBOS

RYS. 7. Niezależnie od Pana(i) udziału w Pracowniczym Planie Kapitałowym proszę powiedzieć, co jest dla Pana(i) osobiście ważne w tego typu programach

ODPOWIEDZI ZATRUDNIONYCH NA UMOWĘ O PRACĘ LUB NA UMOWĘ ZLECENIE ORAZ PRACODAWCÓW (N=465)

Inaczej wyglądają oczekiwania zwolenników Pracowniczych Planów Kapitałowych i przeciwników programu. Dla osób, które popierają PPK, zdecydowanie najważniejsza jest w tego typu programach możliwość uzyskania wyższej emerytury w przyszłości (76%). Dla przeciwników istotna jest przede wszystkim dobrowolność udziału w programie (47%).

Podobnie, osoby, które deklarują, że pozostaną w programie (lub do niego przystąpią), oczekują przede wszystkim zwiększenia wysokości przyszłego świadczenia emerytalnego, zaś ci, którzy nie zamierzają w nim uczestniczyć, cenią sobie dobrowolność udziału w tego rodzaju programach.

CBOS

RYS. 8. Niezależnie od Pana(i) udziału w Pracowniczym Planie Kapitałowym proszę powiedzieć, co jest dla Pana(i) osobiście ważne w tego typu programach

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE ZAMIERZAJĄ POZOSTAĆ W PROGRAMIE LUB DO NIEGO PRZYSTĄPIĆ
(N=161)

CBOS

RYS. 9. Niezależnie od Pana(i) udziału w Pracowniczym Planie Kapitałowym proszę powiedzieć, co jest dla Pana(i) osobiście ważne w tego typu programach

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE NIE ZAMIERZAJĄ POZOSTAĆ W PROGRAMIE ANI DO NIEGO PRZYSTĄPIĆ
(N=159)

Niewiele ponad połowa zatrudnionych, do których adresowany jest program, słyszała o Pracowniczych Planach Kapitałowych; sprawa udziału w programie rzadko była poruszana w ich miejscach pracy.

Stosunek do PPK można uznać za raczej pozytywny niż negatywny, a zainteresowanie udziałem w nich jest umiarkowane. Większość osób nie jest jeszcze pewna swojej decyzji co do uczestnictwa w programie. Zatrudnieni do 54 roku życia, którzy będą automatycznie zapisywani do PPK, skłonni są raczej pozostać w programie. Inaczej osoby w wieku od 55 lat wzwyż – większość z nich nie zamierza przystępować do programu.

Wyniki badania sugerują, że większa wiedza o programie sprzyja bardziej pozytywnemu nastawieniu do niego. Ponadto z analiz wynika, że zainteresowanie udziałem w programie zależy od dochodów. Jest to propozycja atrakcyjna przede wszystkim dla osób średnio zarabiających. Najbardziej zainteresowani udziałem w programie są najlepiej zarabiający, którzy sami potrafią zadbać o zabezpieczenie na starość.

Opracowała

Beata Roguska